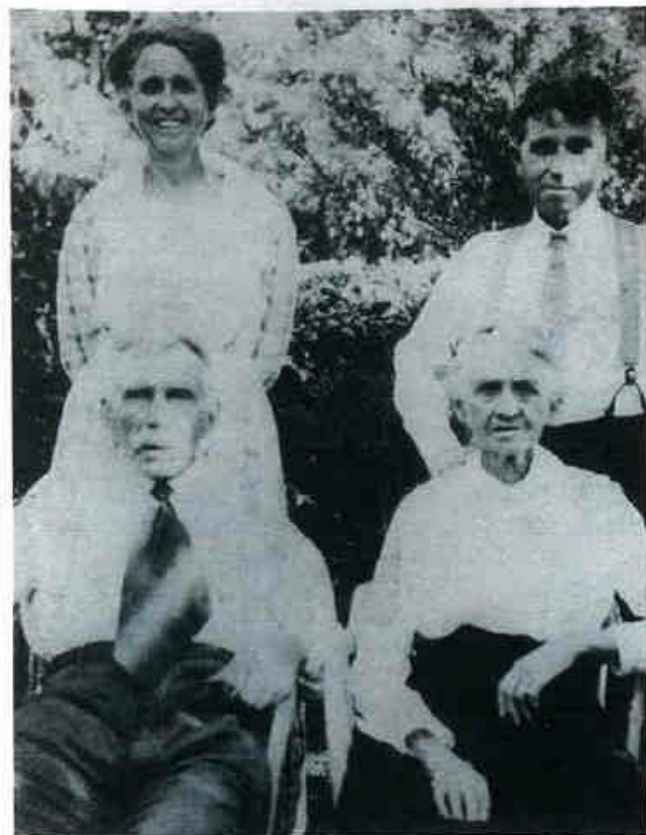

Lokalhistorisk skrift for Enebakk

Nr. 1 • 2010 • Årgang 12 • Utgitt av Enebakk Historielag

ign

RAUSJØ - KVINNEN
SOM UTVANDRET
LAGSLIV
PROGRAM 2010

NYTT STYRE

AMERIKABREV

MARI KIRKE

Godt nytt lokalhistorisk år!

Lagets arkiv har etter nyttår blitt flyttet over til nytt lagslokale i Ragnhilds rom i Ytre, og det jobbes med å systematisere informasjonen. Det er mye spennende stoff å hente fra alt som befinner seg der.

Likevel ønsker vi i redaksjonen fortsatt tips om hva dere medlemmer sitter på av skjulte skatter. I denne utgaven trykker vi noen av brevene vi fikk tilgang til etter at vi etterlyste Amerika-brev.

I et leserintervju før jul kom det frem at spalten med gamle ord og uttrykk er ønsket tilbake. I historielages eget arkiv ligger Gunn-Lisbeth Halvorsens sær oppgave fra 1982. Oppgaven kalte hun "Ord med særpreg", og den tar for seg Enebakkdialekten. Deler av den er tidligere trykket i IGN, men den skal frem igjen! Utover det ønsker vi ord og uttrykk fra dere medlemmer. Send oss gjerne på e-post, eller tips oss dersom dere kjenner noen som kjenner slike gamle uttrykk.

Bilder kan vi heller ikke få nok av. I og med at IGN fremstår i farger hadde det vært fint å få tilgang til fargebilder fra 1960- og 1970-tallet. Spesielt spennende hadde det vært spennende med bilder som viser handel og industri i Enebakk.

Vennlig hilsen

Gro Arneberg Thoresen

I N N H O L D :

ÅRSTALLET SOM IKKE STEMTE <i>Lars Inge Magerøy</i>	4
RAUSJØ-KVINNEN SOM UTVANDRET TIL HAWAII <i>Gro Arneberg Thoresen</i>	8
AMERIKABREV - NYTTIGE, NÆRE OG KJÆRE <i>Inger Hilde Killerud</i>	13
LAGSLIV:	18
- Skaukveld på Ignabakke	
- Årsmøtet 2009	
- Styret i 2010	
- Dugnad i nytt lagshus	
- Aloha fra glemte nordmenn på Hawaii	
- Aktiv vår for historielaget	
- Handle lokalhistorisk	
- Lederens hjørne	
STYRET	32
PROGRAM FOR 2010	35

ÅRSTALLET SOM IKKE STEMTE

Av **Lars Inge Magerøy**

Fargelagt postkort av Mari kirke fra slutten av 1890-årene. Foto: Enebakk historielags fotoarkiv.

Hvor gammel er egentlig Mari kirke?

"Alle" vet at Mari kirke er fra 1761. Det står på vindfløya i spiret og på klokkene i tårnet. 200-års jubiléet ble da også feiret i pinsa 1961, med en stor jubileumsgudstjeneste. Men saken er at ingen visste om pinsa var det rette tidspunktet. Kirkens "fødselsdag", det vil si vigslingsdatoen, var ikke kjent.

Nå går det raskt mot et nytt jubileum, 250 år, og Mari menighetsråd har nedsatt en komité som skal forberede jubiléet. Komitéen ønsket å finne ut av vigslingsdatoen, og Oddvar Stubberud og undertegnede fikk oppdraget.

Vi dro til Riksarkivet i Oslo, uten altfor store forhåpninger om å lykkes. Vi fikk god meget god hjelp på Riksarkivet, og hadde etter hvert en stor bunke av gamle dokumenter å gå løs på. Blant disse var en visitasprotokoll for Akershus stift. Akershus stift omfattet på 1700-tallet hele Østlandsområdet, fra Telemark til Dovre. Biskopen skulle besøke alle sogn i løpet av tre år. Vi kan forestille oss hvilken reiseaktivitet det medførte, med datidens transportmidler, hest og vogn eller slede. Biskop i 1761 var Frederik Nannestad, en driftig mann på 68 år, med en lang kirkelig karriere bak seg. Han hadde tidligere vært biskop i det enda mer langstrakte Nidaros stift, som rakk helt opp til Finnmark. Han satt som biskop helt til 1773, da han gikk av, 80 år gammel. Han var også den som stod bak fullmakten til å bygge kirken i Ytre Enebakk, så han hadde fulgt prosessen hele veien. Men når ble kirken vigslet? Det måtte vel finnes i visitasprotokollen.

Mari kirke fotografert like etter år 1900. Foto: Lorentzen.

Biskop Nannestad var en nøyaktig mann, og protokollen er sirlig ført, med en håndskrift som fortsatt er godt leselig (det gjelder ikke alle gamle kirkebøker!) Vi leste gjennom hele året 1761, men fant til vår skuffelse ikke ett ord om vigsling av kirke i Enebakk. Altså var vi like langt, på bar bakke. Vi fortsatte likevel å lese videre, om året 1762. Og der kom vi ikke langt før vi var på sporet. I januar har biskopen skrevet:

"Den 24. Jan. visiteret i Enebak. Den 25. Jan. Indviet Westbye Anex-Kirke".

Fotografi fra omkring 1900. Foto: Lorentzen.

Der var altså svaret!

Westbye Anex-Kirke er selvsagt den samme som Mari kirke. Kirken lå jo på Vestbys grunn. Navnet var vel ennå ikke helt fastlagt, men bl.a. fra en prosteprotokoll noen år senere vet vi at navnet Marie (eller genitivsformen Mariae) kirke meget tidlig var i bruk. På folkemunne ble den trolig fra begynnelsen kalt Mari kirke, men først på 1950-tallet ble dette kirkens offisielle navn. Dermed vet vi altså når kirken ble vigslet: 25. januar 1762. Skal noe være kirkens offisielle "fødselsdag", må det være denne datoen. Men ettersom tallet 1761 står både på klokkene og på vindfløya, må vi regne med at kirken var ferdig bygd og fullt utstyrt dette året. Det var nøye spesifisert hva som måtte være på plass av utstyr før kirken kunne tas i bruk. Biskopen var selvsagt en travel mann, og la vigslingen sammen med en visitas i Enebakk. Dette fant han altså tid til først i januar 1762.

Når skal så 250-års jubileet feires? Jo, planen er å starte med forskjellige aktiviteter (konserter, kunstutstilling m.m.) på høsten 2011, mens selve jubileumsgudstjenesten holdes i slutten av januar 2012. Og da regner vi med at biskopen finner tid til en vititt i Ytre Enebakk, som for 250 år siden.

Lars Inge Magerøy er født i 1949 og er fra Sunndal på Nordmøre. Magerøy har utgitt en rekke bøker og skrevet flere artikler i forskjellige publikasjoner. Lars Inge Magerøy er sokneprest i Enebakk. Foto: Enebakk Avis.

RAUSJØ-KVINNEN SOM UTVANDRET TIL HAWAII

Av Gro Arneberg Thoresen

Gunhild Marie Evensen (født Johannesen) fra Bysætra i Rausjø var 35 år og hadde fire barn da hun utvandret til Hawaii i 1880. (Foto: Fra boken)

23. november 1880 reiste skipet Musca fra Norge i retning stillehavsøya Hawaii. Om bord var det 239 emigranter som var lovet arbeid og losji blant palmer og varme. Blant passasjerene var Gunhild Marie og hennes mann, snekkeren Andreas Evensen (31) fra Skoger og barna Johan (9), Caroline Elise (6), Christen (4) og Carl Theodore (2).

Måneder ombord

På Hawaii har nordmannen Valdemar Knudsen en sukkerplantasje. Arbeidere fra flere verdensdeler har allerede arbeidet på sukkermarkene, men nå trenger de flere. Nordmennene skal være sterke arbeidere og Knudsens venn, Kaptein Christian L Orange, får i oppdrag å verve nordmenn og L Orange setter annonse inn i blant annet Drammens Tidende, men også i andre aviser på Østlandet, om at nordmenn er ønsket til arbeide på sukkerplantasjer. Reisen er gratis.

Noen uker tidligere, 27. oktober, hadde et første skip reist av gårde med nordmenn. Beta het skipet og det hadde 388 nordmenn om bord. Om denne reisen vet vi en del fordi Nils Emil Aars skrev dagbok: Flere døde om bord og ble begravd i sjøen, men barn ble også født. Og mens noen greide seg godt, opplevde andre å miste forstanden etter måneder til sjøs. Om bord på Beta foregikk slakt av dyr til måltidene, de hadde noen dansekvelder og veddet om når man nådde land.

På Beta var det også to branntilløp. Ellers fordrev emigrantene tiden med å lese, spille dam, sove og spise. Aars selv hadde tampine og trekker en jeksel på seg selv. En kvinne fra Drammen ble avslørt som tyv etter at en rekke verdisaker var tapt.

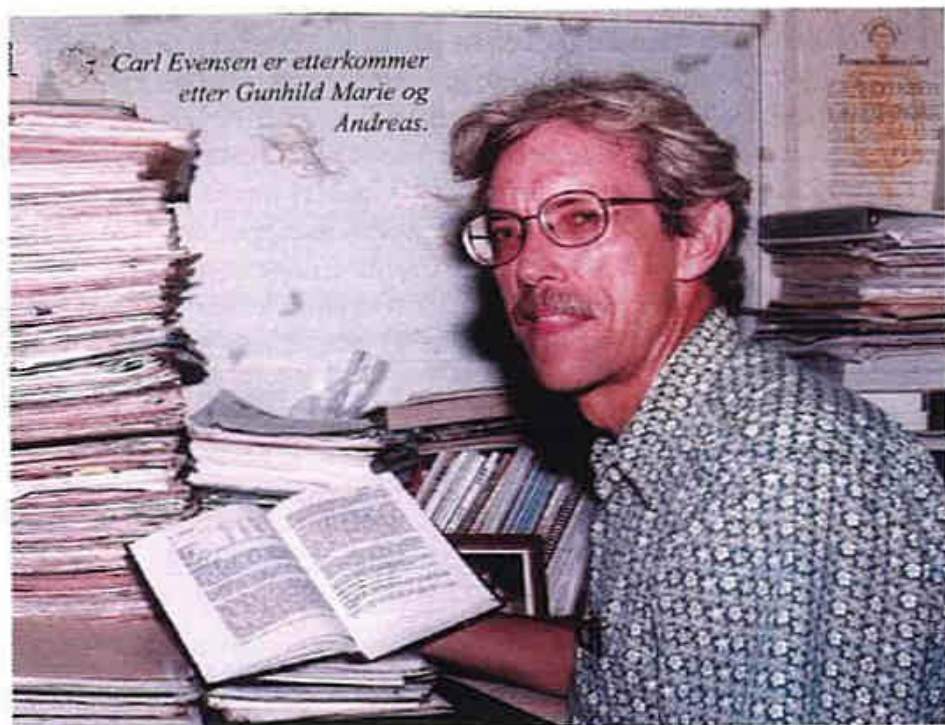
Flere barn døde

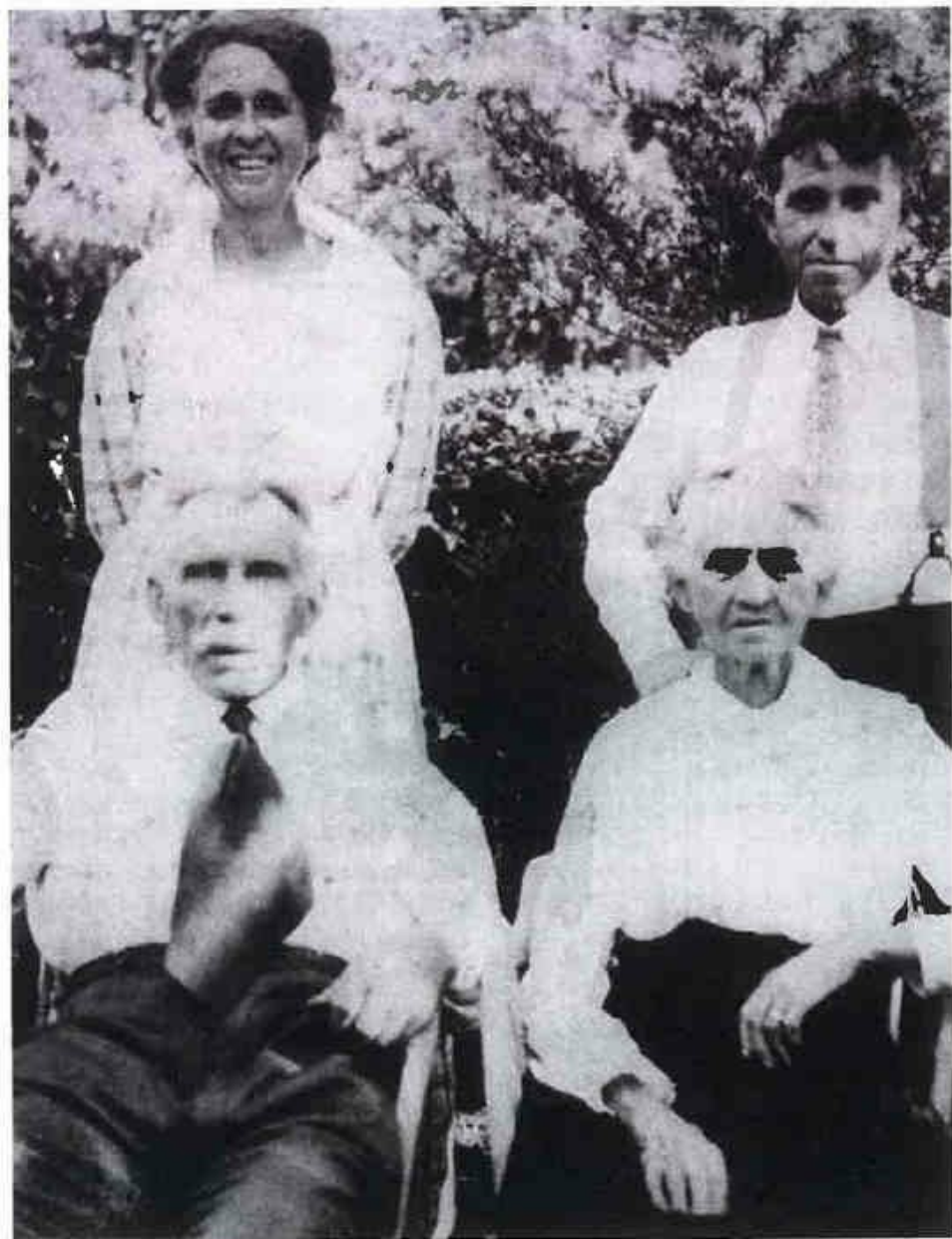
14. februar nådde Beta den første av øyene, Maui, men emigrantene ble spredt. Overfarten hadde gått over all forventning og tross vannmangel ble de trolig reddet fordi de kom frem lenge før ventet. Hvordan reisen med Musca var vet man mindre om, men enkelte beretninger finnes. Man kan også tenke seg at mye har vært likt, men det virker som passasjerene på Musca hadde det verre. Vannet som fantes om bord var grumset og smakte råttent, fordi det ble lagret i råtnende tønner. I dette vannet ble mat kokt. Som på Beta døde passasjerer om bord. Blant annet døde to av Gunhild Maries barn, Caroline Elise og Carl Theodore. De ble begravet i havet, på vei stil Stillehavsoyene. Reisen skulle og vare langt lenger en første reisen, nærmere bestemt seks måneder.

Da skipet nådde havna i Honolulu 13. mai 1881 var mange utsultet. Som en følge av stor misnøye blant emigrantene og for å forhindre opprør i den nye arbeidsstokken ble også disse passasjerene splittet fordi man fryktet dem sammen som en gruppe.

Misnøye og opprør

Heller ikke livet som ventet nordmennene på Hawaii ble som forventet. Arbeidet på plantasjene og i fabrikkene var i stor grad et slaveliv. Losjiet besto av usle brakker. Disse emigrantene var vant til dårlige kår i Norge, men dette var verre. Ble de syke fikk de ikke legehjelp, men ble truet til å arbeide videre. Det ble også uenighet da konene som ikke arbeidet ikke fikk gratis losji, slik nordmennene mente de var lovet. Det ble antydninger til streiker og opprør. Etter hvert fikk emigrantene forhandlet seg til gratis losji til konene og de fikk omforhandlet kontrakten som bandt dem til plantasjeeierne i tre år ned til to år. På Hawaii ble nordmennene på grunn av dette oppfattet som vanskelige og det ble aldri mer fylt skip med emigranter til Hawaii i Norge. Blant emigrantene på Hawaii valgte mange å dra videre til Amerika etter at kontrakten på to år var over.

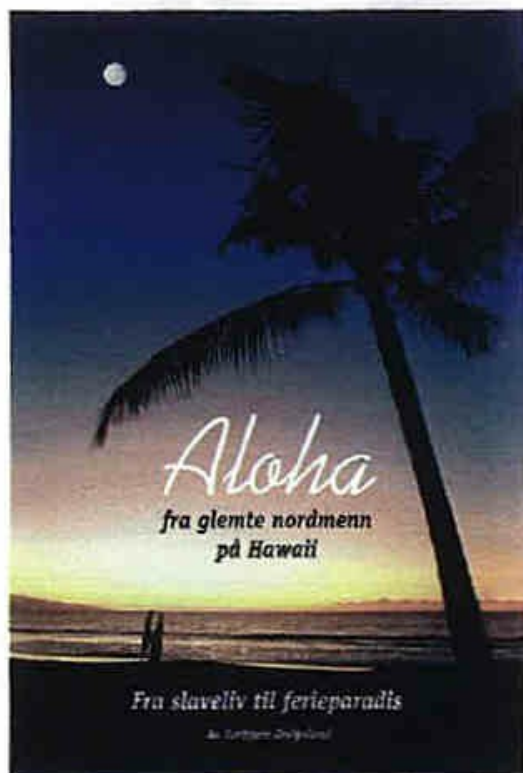
"De to utvandrerne Andreas og Gunhild Marie med to av barna" er teksten som hører til dette bildet. Datteren må med andre ord ha blitt født etter at båten Musca kom til Hawaii. Foto fra boken.

Familien Evensen ble på Hawaii. Forfatter Torbjørn Greipsland møtte Carl Evensen, som er etterkommer etter Gunhild Marie og Andreas. Deres sønn, Johan, giftet seg med en annen immigrant, Hulda Elisabeth Gundersen, som hadde vært 4 år under sjøreisen.

Passasjerlisten forteller

Det er i passasjerlisten til Musca at vi finner informasjonen om Gunhild Marie og hennes familie. Hun ble oppført med hjemsted Enebakk.

Det var kun passasjerene på Musca som ble oppført i en slik utfyllende passasjerliste. Hvor de over 400 som reiste med Beta opprinnelig kom fra vet vi ikke, men passasjerene kom hovedsakelig fra Østlandet. Det kan med andre ord ha vært flere enebakkinger som prøvde lykken på Stillehavssøyene.

Kilde: Torbjørn Greipsland, Aloha fra glemte nordmenn på Hawaii – fra slaveliv til ferieparadis, Emigrantforlaget, 2004.

AMERIKABREV

- nyttige, nære og kjære

Av Inger Hilde Killerud

I tidsrommet 1836-1915 utvandret det rundt 750 000 nordmenn til Amerika. I samtiden uttrykte politikere og annen elite stor bekymring over fenomenet, men de klarte ikke å stanse utvandringbølgen. Også Enebakk hadde sin andel av utvandrere, selv om antallet er usikkert. I dette nummeret av Ign trykker vi utdrag av noen Amerikabrev fra 1930-tallet som Inger-Lise Bergskaug Stensli har vist oss. Brevene er stilet til hennes oldemor Anne Jensen Ness fra Nes på Hammeren. Slike brev er naturligvis uvurderlige minner for familie og etterkommere, men hva kan de ellers fortelle oss?

Brevet var den viktigste kanalen for kommunikasjon mellom slektninger og venner i Amerika og Norge på 1800-tallet og begynnelsen av 1900-tallet. Det finnes ikke noen nøyaktige tall på hvor mange brev det er snakk om, men vi vet at antallet var stort og at de ble lest av mange.

Blair Wis Sep 9 - 51

Kjære Ingeborg og alle

Vi modtog deres brev en lang
stund siden de er morsomt at faa hore
ifra dere dette er edre elste datter til Stina
som skriver. Jeg er hjemme med mor
Mor faldt og slog sig i mai
maaned saa hun har ligget til sengs næsten
hele tiden siden hun brøkte et ben i
hoften. Hun er saapas nu at hun kan side
oppe. Vi har en rullestol til hene
og hun kan gaa lidt naars jeg støtter
hende godt saa de ser ud som om
de lidt bedre til hver tid.

Vi har haft en kold regnfuld sommer
de regner i dag ogsaa. Alslags avlinger
er der. Men de var noksaa brysomt og
faa høyet tørt. de spør om hvor
hinderen var som var som der
hinderen var som var som der
reiste en flue som var
faa mandagen den 13de mai saa tog vi et
parkeeret. Men saa saa det og jeg
vi ska sende den it a-olen. Vi har
sikkerly mange fine blomster
rundt omkring huset de blir
vel ikke saa lange forund
dem fryser vi har ikke
havt frost endnu. Jeg begynte
faa dette brev søndag saa
vart de. fastlagt til i dag
de er søndag i dag har jeg
syttet

Datert Blair, Wisconsin 9. september 1951

Kjære Ingeborg og alle

Vi modtog deres brev en lang stund siden. De er morsomt at faa hore ifra dere. Dette er da eldste datter til Stina som skriver. Jeg er hjemme med mor. Mor faldt og slog sig i mai maaned saa hun har ligget til sengs næsten hele tiden siden hun brøkte et ben i hoften. Hun er saapas nu at hun kan side oppe. Vi har en rullestol til hene og hun kan gaa lidt naar jeg støtter hende godt saa de ser du som hun blir lidt bedre til hver tid.

Vi har haft en kold regnfuld sommer. De regner i dag ogsaa. Alslags avlinger, men de var noksaa brysomt og faa høyet tørt.

Vi har noksaa mange fine blomster rundt omkring huset. De blir vel ikke saa lange forend de fryser. Vi har ikke havt frost endnu.

med en del plommer som min bror
kom med i fra farmen vi har nogen
æbler der ogsaa de er no at drive med
hele tiden. for resten gjør jeg kjole sin
de er mit arbejde de er nok en gjøn
i dag har det regnet om trent i hele da
og snør i aften. er de meget koldere
haaber de ikke fryser. for net er ikke
modent endnu. for rimt er alle vin
dyre ser ut som de gaar og til tvil
til mad vare og alle ting. de er vel
de samme i Norge kunde være jeg
skulle saa godt like en se Norge en
gjæng men de er nok saa fast fast
har dere ogsaa gæng tenkt aa reise
til America de ville være hyggelig
om vi kunde se hverandre. Mor sender
hilsen til dere alle. Hun snakker ofte fra
dere og om da hun var i Norge
haaber en faa høre fra dere igjen.
en hjertelig hilsen til alle fra
Mrs Stina Larsen og Ida.

Fortsettelse:

I dag har jeg syltet ned en del plommer som min bror kom med i fra farmen vi har.
Nogen æbler er der ogsaa. De er no at drive med hele tiden.

Kornet er ikke modent endnu.

Har dere nogen gang tenkt aa reise til Amerika? De ville være hyggelig om vi kunde
se hverandre. Mor sender hilsen til dere alle. Hun snakker ofte om dere og om da hun
var i Norge. Haaber aa faa høre fra dere igjen. En hjertelig hilsen til alle fra

Mss Stina Larsen og Ida.

Det var nemlig vanlig at brevene ikke bare ble lest av personen brevet var adressert til, men også lest opp i forsamlinger og på kirkebakken. En del brev ble skrevet av og noen ble trykket i aviser. Interessen for Amerika var så stor at det ble snakket om "Amerika-feber", og gjennom brevene kunne folk flest få informasjon.

Mange var så dårlige til å lese at de ikke kunne skaffe seg informasjon på annen måte enn ved å følge med på slik høytlesning. Avsenderne var klar over at brevene ble lest av mange, og det var derfor vanlig å markere mer private avsnitt i brevene som man ikke ville at skulle bli kopiert opp eller lest høyt.

Amerikabrev har vært en viktig kilde for historikere. Mange amerikabrev er forholdsvis nøkterne i sine skildringer av livet i Amerika. Fordi brevskriveren visste at så mange leste og hørte brevene, var det gjerne ekstra viktig å holde seg til sannheten og ikke overdrive verken i den ene eller andre retningen. Historikeren Thor Indseth har kartlagt innholdet i en stor mengde Amerikabrev i perioden 1866-1900. Mange av brevene han undersøkte inneholdt praktiske opplysninger om hvordan man skulle livnære seg som nybygger i Amerika. I andre brev finner vi tanker om større frihet i det nye landet, religion og tro, teknologi og fremskritt, men også om savn og hjemlengsel, fremmede folkeslag, dårlig moral og språklige barrierer. Mange pekte på språket som den største hindringen for å lykkes i USA, og problemer med språket gjorde at mange norske utvandrere valgte å satse på jordbruk i stedet for håndverk og handel. Indseth peker på at store politiske og sosiale konflikter i samtida nesten ikke ble nevnt i brevene. Brevene handlet mest om det nære og hverdagslige, det avsenderen visste at leserne var mest interessert i. Brevene Ign trykker i dette nummeret er av nyere dato enn de Indseth har undersøkt, men den samme tendensen gjelder her også: brevene er nøkterne og handler om hverdagsliv og de nære ting. Er det andre enebakkingene som eier Amerika-brev de kan tenke seg å dele med Igns lesere?

Blair Lis Nic y 20

eggen Jørgens og alle

Ja, er den som side er medtry
dette brev og fotografi de som sammenten fra
de klar der for de siste 1860- de er ikke saa
gjeld og kjærlige alle sammen, takk igjen jeg skide
like paa en den alle sammen alle de get-
piske og at alle er bra igjen efter krigen
for hører det ut som vi skal komme i skolen
den igjen. Noen de alle alle de. Men er
ikke alle fra den se de opp og rundt til den
der og alle alle i kjærlighet den 19 den
som alle den alle kjærlig og alle den 18 den
ja alle den se fullt alle de den en samment
som noen de de alle saa 2000 alle de. Ja som
den den de vil travel for det alle sammen
som de kjærlig og alle de alle alle for
saa alle den de kjærlig og alle den alle
kjenner noen de alle alle alle. Men kjærlig
alle den se alle de kjærlig alle den den
18 den den den den den en alle kjærlig alle
den 18 den alle den den er den den den 12
den den de er kjærlig og alle den den den
alle og jeg kjærlig, som den den kjærlig den
de den alle kjærlig alle den alle den kjærlig
alle de kjærlig alle kjærlig alle den kjærlig
jeg har de kjærlig alle kjærlig alle de alle
18 den. Den den den fullt alle i kjærlig
den som vil alle alle alle alle den den
den igjen den den den alle alle den den
alle den den den alle den den den den den
alle den den den alle den den den den den
alle den den den alle den den den den den
kjærlig alle og alle alle alle for alle den
kjærlig alle den den den den den den

Han har automobile saa det tar ikke lang tid. Alting skal gaa paa hjul nu.

Kilder:

Jostein Nerbovik: Norsk historie 1860-1914, Oslo 1999, s. 22.

Thor Indseth: Forestillinger om Amerika i Norge med vekt på motiver for utvandring i perioden 1866-1900, i lys av amerikabrev, amerikabøker og aviser, Oslo 2006. Masteroppgaven kan leses fritt på nett: <http://www.duo.uio.no/sok/work.htm?WORKID=47729>

Inger Hilde Killerud er født i 1979 og kommer fra Kirkebygda, nå bosatt i Ski. Har mastergrad i historie fra Universitetet i Oslo med hovedoppgaven "Jordisk gods. Arv, kjønn og familierstrategi i norske testamenter 1810-1854" (2006). Inger Hilde er medlem av redaksjonen i IGN.

LAGSLIV

SKAUKVELD PÅ IGNABAKKE

Trond Glesaaen med sine skogsmenn. Foto: Gro Arneberg Thoresen.

5. november var det klart for skogshistorier fra både gammel og ny tid da Trond Glesaaen inviterte til en kveld der det virkelig var mulig å henses til livet i skogen i gamle dager.

En viktig del av programmet var avdukingen av en nylig tjærebredd Rausjø-pram. Rausjø-prammen er en typisk fløtebåt. Den er flatbunnet og lett å stå i. Fløterne gikk med oppbrettede bukser og hadde alltid hatt eller lue på. Også hadde de neversko, for de fløt opp igjen om de mistet dem i vannet under fløtingen. Fløterne løp bortover stokkene med en spesielt rask teknikk for at stokkene ikke skulle synke under dem, sa Glesaaen.

Glesaaen hadde tatt med seg et helt arbeidslag av karer kledd for arbeid i skogen og både det ene og det andre ble demonstrert, som hvordan kvisting av tømmer foregikk i eldre tider. Det hendte også at bjørner måtte skytes og alle fikk se at det fortsatt er futt i børsa som ble brukt da den siste bjørnen ble skutt i Enebakk.

En av de aller første motorsagene ble vist frem og en mengde bilder ble vist for å illustrere den utviklingen som har vært av maskiner som brukes til skogsdrift. Glesaaen har i mange år arbeidet på landbrukshøyskolen i Ås, i dag Universitet for miljø- og biovitenskap, og kunne vise frem det aller nyeste som forskes på av skogbruksmaskiner.

Fløtingen og den krevende og farlige måten å drive skogbruk og tømmerdrift på er borte, men huldrehistoriene og mytene og de vridde trerøttene har vi fortsatt.

ÅRSMØTET 2009

Leder Henning Bergersen takket Åse Killerud, som på årsmøtet gikk ut av styret etter 27 år. Foto: Gro Arneberg Thoresen.

Torsdag 10. desember 2009, møtte 40 stemmeberettigede medlemmer frem på Holtop til årsmøte i Enebakk historielag. Dette var flere fremmøtte enn vanlig på lagets årsmøter, på tross av fredsprisutdeling i Oslo. Leder Henning Bergersen ønsket velkommen og deretter ble man loset gjennom årsmøtesakene av styrets sekretær, Juul Sverre Stener. Årsmelding 2009, arbeidsplan for 2010 og langtidsplan for 2010 - 2015 ble vedtatt av årsmøtet med noen mindre tilføyelser. Styret hadde foreslått en økning av medlemskontingenten til kr 365,- pr år (en krone pr. dag). Dette ble enstemmig vedtatt. Regnskap for 2009 og budsjett for 2010 ble også vedtatt uten turbulens. Leder Henning Bergersen ble gjenvalgt og går nå inn i sitt tredje år som styreleder for Enebakk historielag. Nils Butenshøn ble også gjenvalgt til en ny periode på to år i styret.

Butenschøn og Bergersen var de to eneste fra årets styre som tok gjenvalg. Både Åse Killerud, Esther Reiss, Svenn Johansen og Inger Anne Steffensen gikk alle ut av styret. Disse ble behørig takket for sin innsats. Det ble også Andreas Bøhler, som nå trer ut av bygdetunggruppa etter mange års arbeid. Leder Henning Bergersen tok spesielt for seg Åse Killerud som går ut av styret etter 27 år. Killerud satt som leder i perioden 1988 - 1998 og i 2007. Killerud har vært en av de viktigste personer i Enebakk historielag gjennom tidene, ved siden av folk som Barthold Butenschøn, Ole Weng og Ulf Oppegaard. Henning Bergersen sa i sin takketale at Enebakk historielag aldri hadde kommet dit de er i dag uten Åses mangeårige innsats. Åse Killerud blir imidlertid ikke helt borte, da hun i 2010 fortsatt vil ha en fremtredende rolle i både skolegruppa og bygdetunggruppa. Åse Killerud er æresmedlem i Enebakk historielag (2005) og har mottatt hederstegnet fra Romerike historielag (2006).

Åsmund Jahr og William Shere viste de fremmøtte lysbilder av gamle flyfoto over Enebakk. Disse ble deretter overlevert historielaget som en gave fra kommunen. Til slutt fikk vi en humoristisk "Mannekeng" oppvisning av Trond Glesaaen. Han viste frem klær laget av brennelse og myr.

*Det var godt fremmøte og stor stemning på årsmøtet på Holtop.
Foto: Henning Bergersen.*

STYRET I 2010

Det nye styret: Fra venstre bak: Sekretær Juul Sverre Stener, styremedlem Nils Butenschon, nestleder Amund Ruud, 1. vara Bjornar Thoresen, 3. vara Willy Klein, kasserer Eva Kristoffersen. Foran: Styremedlem Heidi Wattum, styremedlem Mari Ringnes, leder Henning Bergersen. 2. vara Håkon Kjelstrup var ikke til stede under fotografering. Foto: Gro Arneberg Thoresen.

Et nytt og dynamisk styre for 2010 kom på plass under konstituerende styremøte lørdag 15. januar. Henning Bergersen går nå inn i sitt tredje år som leder for Enebakke historielag og har da ved utgangen av 2010 sittet like lenge som Andreas Böhler (leder 2004 - 2006). Ny nestleder etter Esther Reiss (som gikk ut av styret på årsmøtet) er Amund Ruud fra Stranda. Han har to år bak seg som slektshistorisk kontakt i laget, og går nå inn i rollen som nestleder. Amund Ruud blir med dette lagets første nestleder fra Stranda.

Juul Sverre Stener fortsetter som sekretær og Eva Kristoffersen fortsetter som kasserer. Nye styremedlemmer etter Svenn Johansen og Åse Killerud (som begge gikk ut av styret på årsmøtet) er Mari Ringnes og Heidi Wattum. Svenn Johansen har vært styremedlem siden 2004 og Åse Killerud har sittet i styret siden 1982, så det er to med lang fartstid som nå forlater styret.

Heidi Wattum har vært medlem av arrangementgruppa i flere år og rapportør for husgruppa i 2008, så hun er på ingen måte ny. Hun trer imidlertid nå inn som styremedlem for første gang. Mari Ringnes fra Kirkebygda er også ny i styret. Willy Klein fra Stranda overtar som 3. vara etter Inger Anne Steffensen. Fire av styrets ti medlemmer kommer nå fra Flateby, tre kommer fra Ytre Enebakk og tre kommer fra Kirkebygda.

Rapportører for lagets grupper kom også delvis på plass under møtet. Juul Sverre Stener fortsetter som rapportør for kulturminnegruppa og Åse Killerud fortsetter som rapportør for skolegruppa og som ekstern kontakt. Amund Ruud fortsetter som slekshistorisk kontakt og Inger Hilde Killerud som rapportør for arkiv og minneinnsamlingsgruppa. Henning Bergersen overtar som rapportør for publiseringsgruppa etter Esther Reiss og arrangementsgruppa får i 2010 delt rapportøransvar mellom Eva Kristoffersen og Mari Ringnes. Nils Butenschøn overtar som rapportør for husgruppa etter Heidi Wattum. Etter møtet gjenstår det å få på plass ny rapportør for bygdetungruppa etter Svenn Johansen. Det vil i 2010 bli foretatt større endringer på bygdetunet og i bygdetungruppa. Dette vil bli tema på et ekstraordinært styremøte senere i vinter.

Satsningsområder for Enebakk historielag i 2010 vil være kulturminnevern, lokalhistorie i skolen, videreutvikling av Enebakk bygdetun og arbeid med Vesle-Auen på Flateby. I tillegg vil Enebakk historielag i 2010 utgi lokalhistorisk litteratur og starte opp ryddeprosjekt av tuftene etter gamle husmannsplasser.

DUGNAD

I NYTT LAGSHUS

*Flyttingen av lagsarkivet er i gang. Kasserer Eva Kristoffersen foran lagets nye hus.
Foto: Grethe Bergersen.*

I januar flyttet historielaget endelig inn i eget lagshus i Ragnhilds Rom i Ytterbygda og søndag 9. januar var det stor flyttedugnad. Hele vårt lokallhistoriske arkiv ble flyttet fra Strandaskolen til historielagets nye lagshus i Ytterbygda i en fei. De fremmøtte trosset den strenge kulda i 15 minusgrader og fikk historielagets arkiv trygt på plass.

Kunstneren Ragnhild Butenshøns legendariske atelier har de siste årene fungert både som galleri og populært arrangementssted for diverse kulturaktiviteter, først i mange år som "Galleri Loppa" (1992 - 2004) og deretter som "Ragnhilds Rom" (2005 - 2008).

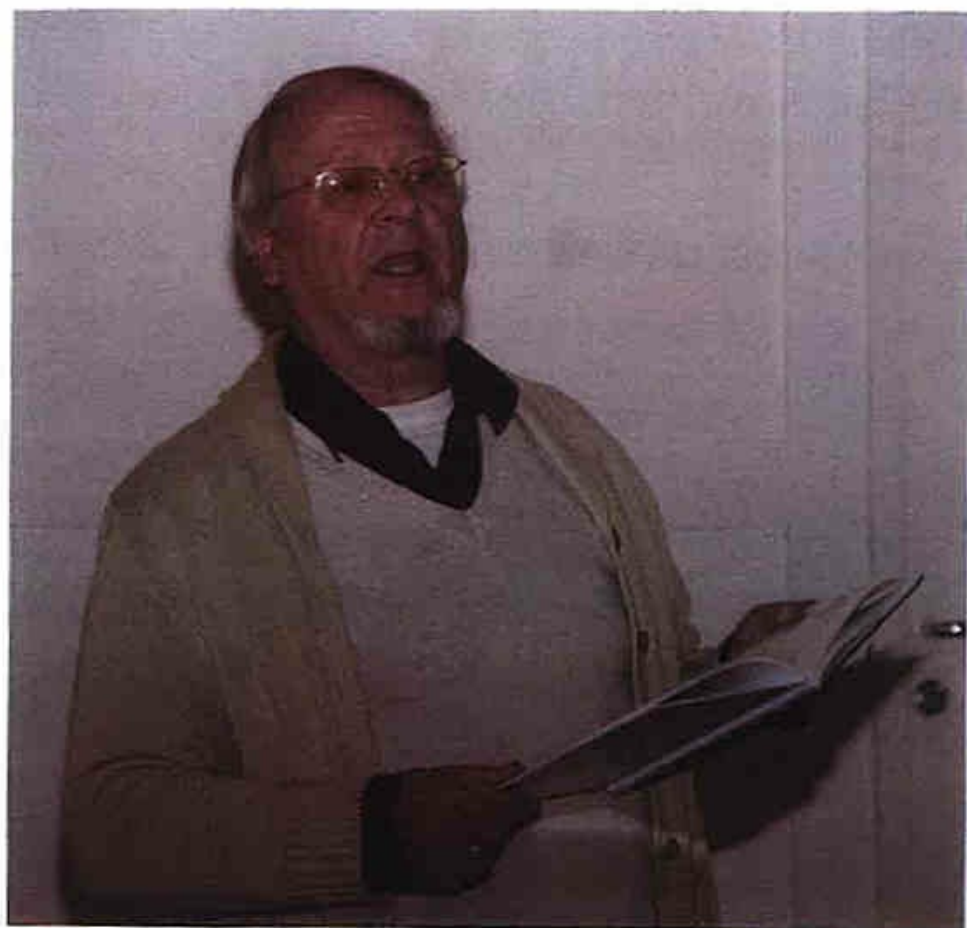
Vårt nye lokalhistoriske arkiv før innflyttingen. Dette rommet skal etterhvert fylles med lokalhistorie fra gulv til tak. Fra venstre: Willy Klein, Esther Reiss og Håkon Kjelstrup. Foto: Grethe Bergersen.

Sommeren 2009 ble lokalene pusset opp og det er bygget kontorplass i lokalet. Enebakkhistorielag vil dermed for første gang ha et fullverdig lagshus, med møterom, kontorer og lokalhistorisk arkiv. På sikt ønsker historielaget åpne for både lokalhistoriske utstillinger og holde åpne arkivdager, samt at vi fra nå av arrangerer våre temamøter i vårt eget lokale.

Noen av de som var med på flyttedagnaden. Fra venstre: Styremedlem Nils Butenschøn, styremedlem Eva Kristoffersen, avtroppende styremedlem Esther Reiss, påtroppende varamedlem Willy Klein, Rolf Solberg fra kulturminnegruppa, Tor Kristoffersen og varamedlem Håkon Kjelstrup. Grethe Bergersen, Amund Ruud, Juul Sverre Stener og Bjørnar Thoresen var også med på dugnaden. Foto: Grethe Bergersen.

ALOHA FRA GLEMTE NORDMENN PÅ HAWAII

Onsdag 20. januar var faklene tent i snøen langs veien opp til Ragnhilds Rom i Ytre. For de 15 som møtte ble dette et møte med langt varmere strøk via Torbjørn Greipslands foredrag om nordmenn som utvandret til Stillehavsriket Hawaii i 1880/1881.

Målet var arbeidet på sukkerplantasjene, men livet som møte nordmennene var hardt og på grensen til det umenneskelige. Dette har derfor blitt en del av historien som ikke er like kjent som utvandringen til Amerika. Dette har selvsagt også sammenheng med at omfanget kun var av en liten grad. Likevel var det flere skjebner Greipsland trakk frem, og som han har berettet om i sin bok om temaet fra 2004: Alohaa fra glemte nordmenn på Hawaii – fra slaveliv til ferieparadis. I sitt arbeide med boken har Greipsland dukket ned i mange arkiver og lest flere artikler. Han har derimot valgt bort å bruke brev utvandrerne sendte hjem, fordi han mener mange var veldig private. Som han også skriver i boken skriver en utvandrer i sitt siste brev hjem at hun ikke vil skrive mer fordi hun ikke ønsker å lyve. De levde et slaveliv på sukkermarkene og det ble ikke mange brev til hjemlandet.

Dette er første gang på mange år at historielaget starter med temamøter så tidlig på året. Dette møtet var ikke planlagt da siste IGN gikk i trykken og kanskje var dette noe av grunnen til at ikke flere hadde funnet veien til Ragnhilds Rom denne kvelden.

EN AKTIV VÅR FOR HISTORIELAGET

Det blir en aktiv vår for Enebakk historielag. Allerede 20. januar startet vi med vårt første **TEMAMØTE I RAGNHILDS ROM**. Det var ved Torbjørn Greipsland og handlet om utvandringen til Hawaii. Søndag 21. februar er det klart for **RUSLETUR PÅ BJERKE BRUK**. Turledere er Nils Butenschøn, Hans Butenschøn og Rolf Solberg. Visyntes det er på sin plass å markere det faktum at vi har flyttet inn i Ragnhilds Rom. Etter rusleturen blir det kaffe, bakst og gløgg i historielagets hus.

Moys. Foto: Katrine V.

Fredag 5. mars er det duket for forestilling om forfatteren Ragnhild Jølsen i kultursenteret i Kirkebygda. Tittelen er **LA MEG BLI SOM LEOPARDEN** etter Arnhild Skres biografi med samme navn. Håkon Tysdal ga ut boken "Fra Ign til Fontana de Trevi" i 2008 og MOYS slapp sitt album "Måneskinn og tåke" i november 2009, med tekster av Ragnhild Jølsen. Dette er en forestilling i ord, bilder og toner om RAGNHILD JØLSENS liv. Med Arnhild Skre, Håkon Tysdal og bandet MOYS.

Søndag 18 april blir vi med Rolf Solberg på en historisk **RUSLETUR LANGSVÅG** i Ytre Enebakk. Vi starter ved Vågsenteret og går opp langs Tangenelva til Vestbygodset. Derfra fortsetter vi ut over til Kjelgård. Derfra inn i skog til Grasholt, Bråta og Sollia.

Søndag 9. mai er klart for **RUSLETUR I RAUSJØ** med turleder Henning Bergersen. Vi møtes på Bysetermosen og rusler ned til Rausjøgrenda, hvor vi besøker alle de gamle plassene og får høre historier fra den gamle saggrenda.

Torsdag 10. juni er det duket for **UTFLUKT til Årnestangen i Rælingen**. Det er noen år siden sist historielaget dro på utflukt til en annen kommune og vi syntes nå det var på tide. Vi går en del av kulturminneløypa i Rælingen, ut til Årnestangen hvor vi tar kaffepause. Vi får høre om Rælings-øyene tilbake til 1300-tallet. Vi følger oldtidsveien/kongeveien, som fortsetter ut gjennom Enebakk. Turguide er Hans Kristian Halvorsen Monsrud fra Rælingen.

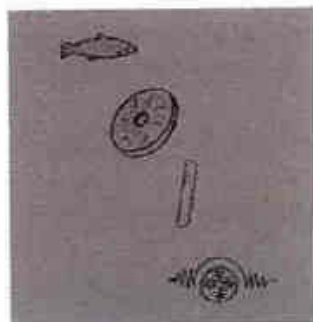
*Vi ønsker velkommen til vårens arrangementer og håper på godt fremmøte!
Spørsmål rettes til Eva Kristoffersen eller Mari Ringnes i arrangementgruppa, på tlf. 95174799*

HANDLE LOKALHISTORISK?

Bestill på e-post: ign@enebakkhistorielag.no.

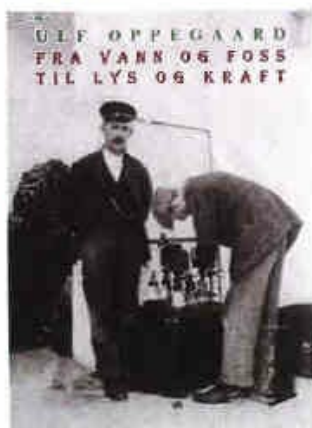
Tusf. Oppgav. saml.

IGNA

ORDINÆR PRIS
ER KR 100,-
FOR HISTORIELAGETS
MEDLEMMER: KR 75,-

ORDINÆR PRIS
ER KR 300,-
FOR HISTORIELAGETS
MEDLEMMER: KR 200,-

ORDINÆR PRIS
ER KR 100,-
FOR HISTORIELAGETS
MEDLEMMER: KR 75,-

ORDINÆR PRIS
ER KR 300,-
FOR HISTORIELAGETS
MEDLEMMER: KR 200,-

LEDERENS HJØRNE

Når man jobber med bevaring av kulturminner får man ofte høre at man ikke kan bevare "alt". Dette er en floskel som kanskje ga mening for ti år siden, men ikke 2010. De fleste kulturminner er allerede borte og vi må derfor bevare de få kulturminner som er igjen. De fleste historielag er opptatt av å vokte over bygdas historie. Ofte skjer dette ved å arrangere historiske turer og omvisning på det lokale museet. Ofte har man ansvaret for et lokalhistorisk arkiv. Alt dette er vel og bra - slike ting skal også Enebakk historielag gjøre, men som leder ønsker jeg at vårt historielag skal være en mer aktiv deltaker i lokalsamfunnet.

Jeg er nå i gang med mitt tredje år som leder og som de fleste av dere kanskje veit, har jeg forholdsvis lang vei til Enebakk. Beslutningen om å si ja til enda et år satt derfor et stykke inne. Da jeg så sammensetningen av det nye styret, klarte jeg imidlertid ikke å la være. Det er et ungt, spennende og kreativt styre som nå går i gang med arbeidet i 2010. Spesielt gledelig er det å se at Stranda for første gang i lagets historie er best representert, foran både Kirkebygda og Ytterbygda. Helt siden jeg overtok som leder har jeg arbeidet for å inkludere Stranda sterkere i lagsarbeidet og det er derfor positivt å se at vi får stadig flere medlemmer derfra. Jeg tror 2010 blir et spennende år for Enebakk historielag. Flere viktige personer gikk imidlertid ut av styret på årsmøtet i desember 2009. Da vi la om driften i 2006 var Esther Reiss en svært sentral person i dette arbeidet. Det var også Åse Killerud, som nå er ute av styret for første gang siden 1982. Det forbauser meg imidlertid ikke om begge disse om noen år er tilbake i styret. I 2009 har vi fortsatt de foregående års gode trend når det gjelder medlemsaking. Vi er pr. idag nærmere 270 medlemmer i Enebakk historielag og vi blir flere for hver dag som går. Dette tolker jeg som et signal om at folk i Enebakk mener vi trenger et stort og sterkt historielag, som tar kulturminner og lokalhistorie på alvor.

Vennlig hilsen

Henning Bergersen

ENEBAKK HISTORIELAG STYRET 2010

Leder

Henning Bergersen

Nestleder

Amund Ruud

Kasserer

Eva Kristoffersen

Sekretær

Juul Sverre Stener

Styremedlem

Nils Butenschon

Styremedlem

Heidi Wattum

Styremedlem

Mari Ringnes

1. vara

Bjornar Thoresen

2. vara

Håkon Kjelstrup

3. vara

Willy Klein

Bjerkealleen 8, 1914 Ytre Enebakk E-post: leder@enebakkhistorielag.no, www.enebakkhistorielag.no

Grupper

ARRANGEMENTGRUPPE: Eva Kristoffersen & Mari Ringnes
Tlf. 95 17 47 99, E-post: eva-kr@online.no

BYGDETUNGRUPPE:
Rapporter er ikke på plass.

KULTURMINNEGRUPPE: Juul Sverre Stener
Tlf. 97 54 41 24, E-post: jusverre@online.no

PUBLISERINGSGRUPPE: Henning Bergersen
Tlf. 41 14 74 41, E-post: leder@enebakkhistorielag.no

HUSGRUPPE: Nils Butenschon
Tlf. 90 01 61 43, E-post: n.a.butenschon@nchr.uio.no

SKOLEGRUPPE: Åse Kilerud
Tlf. 90 54 80 58, E-post: ase-kilerud@lillestrombanken.no

SLEKTHISTORISK KONTAKT: Amund Ruud
Tlf. 64 92 95 59, E-post: amund.ruud@lataby.net

ARKIV OG MINNEINNSAMLINGSGRUPPE: Inger Hilde Kilerud
Tlf. 95 22 05 12, E-post: ih1212@yahoo.com

EKSTERN KONTAKT: Åse Kilerud
Tlf. 90 54 80 58, E-post: ase.kilerud@lillestrombanken.no

Kontaktperson Aksel Bråthens Hjulmakerverksted:
Frank Bergström, Tlf. 91 64 18 55

IGN © 2010 Enebakk Historielag. ISSN: 1501-4479
Utgiver: Enebakk Historielag
IGN utkommer 4 ganger pr. år i 500 eksemplarer
Sats og Layout: Henning Bergersen. Trykk: BIAS Trykk AS

Redaktør: Gro Arneberg Thoresen.
Tlf. 45 27 77 27, E-post: groarneberg@hotmail.com

Redaksjon:
Inger Hilde Kilerud, Henning Bergersen,
Gro Arneberg Thoresen, Juul Sverre Stener.

BYGG & MESSESYSTEMER

Alt innen bygg,
rehabilitering og messestands

Tlf. 64926052 / Mob. 957 82 407 / 957 82 409

Lillestrømveien 267

1914 Ytre Enebakk

RØRLEGGERFIRMA

KJELGAARD AS

Oslorveip 29
1914 Ytre Enebakk
Telefon: 64 92 46 00
Telefax: 64 92 45 80
Bank: Gensidige NOR
Bank giro: 1645 12 31 464
Forretnings NO 907 576 382

-fagkunnskap gir trygghet

ALT I ARBEID I VVS UTFØRES
LEVERANDØR AV THARMA VARMEPUMPER

TEIEN MATHUS

GATERING OG SELSKAPSMAT

Telefon 63832306 / Mobil 91531120

Fra levering
i Enebakk
og Rælingen

Rundstykker, snitter,
kaffe, bord, treretters middag,
gryteretter, appskaus

Bryllup, konfirmasjon, jubileum, dåp, begravelse

DERES NATURLIGE VALG NÅR NOE SKAL MARKERES

Lillestrømveien 1701, 1911 Flateby / Telefon 90 75 55 41 / Fax 64 92 93 63
E-post: post@sandaas-ellingsen.no / www.sandaas-ellingsen.no

BOKHJØRNET

bøker - papir - leker - post

Telefon 64 92 55 11
Vågsenteret, 1914 Ytre Enebakk

Vi leverer snitter og rundstykker på bestilling
Utleie av kantiner til foreninger og private arrangementer.
Pakking, ompakking, merking av vøre. Lagerstyring for eksterne bedrifter.
Produksjon av strøkkasser, utebrett, blomsterkasser samt spesielle bestillinger.

Salg av tjørkeved, gran og blandingaved.
Eksterne oppdrag som mindre flyttejobber, ryddejobber etc.
Drift av kommunens gjønnbruktastasjon Roet.

PROGRAM 2010

Onsdag 20. januar, kl. 19:00 - 21:00

TEMAMØTE I RAGNHILDS ROM - Utvandringen til Hawaii

Foredrag ved **Torbjørn Greipsland**.

Søndag 21. februar, kl. 12:00 - 15:00

RUSLETUR PÅ BJERKE BRUK

Fremmøte ved Mjær ungdomsskole. Etter rusleturen blir det kaffe, bakst og gløgg i historielagets hus. Turledere er **Nils Butenschøn, Hans Butenschøn** og **Rolf Solberg**.

Fredag 5. mars, kl. 20:00 - 21:30

"LA MEG BLI SOM LEOPARDEN"

Enebakk kultursenter, Kirkebygda (v/ Viksaga)

En forestilling i ord, bilder og toner om RAGNHILD JØLSENS liv.

Med **Arnild Skre, Håkon Tysdal** og bandet **MOYS**.

Salgsutstilling av malerier med Jølsen-motiver av **Helga Bosten**.

Entre: Kr 100,-

Søndag 18. april, kl. 12:00 - 15:00

RUSLETUR LANGS VÅG

Fremmøte ved Vågsenteret i Ytterbygda. Turleder er **Rolf Solberg**.

Søndag 9. mai, kl. 13:00 - 16:00

RUSLETUR I RAUSJØ

Fremmøte på Bysetermosen. Turleder er **Henning Bergersen**.

Torsdag 10. juni, kl. 18:00 - 21:00

UTFLUKT til Årnestangen i Rælingen

Vi går en del av kulturminneløypa i Rælingen, ut til Årnestangen og alteret hvor vi tar kaffepause. Vi får høre om Rælings-øyene tilbake til 1300-tallet.

Vi følger oldtidsveien/kongeveien, som fortsetter ut gjennom Enebakk.

Turleder er **Hans Kristian Halvorsen Monsrud** fra Rælingen.

*Vi ønsker velkommen til vårens arrangementer og håper på godt fremmøte!
Spørsmål rettes til **Eva Kristoffersen** eller **Mari Ringnes** i arrangementgruppa.*

www.stromsborg.no

Stromsborg & Enersen A.s

1912 Enebaakk

Tlf. 64 92 63 00

post@stromsborg.no

LA OSS: Sikre PC- og EL anlegg med overspenningsvern.
Sjekk gammelt anlegg. Noe du lurer på? **TA KONTAKT**

BYGG- OG TØMMERMESTER

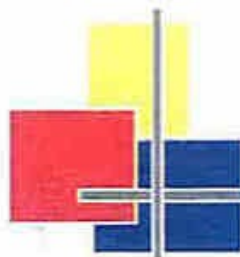
Per-Erik Østlie a.s

1914 YTRE ENEBAKK - TLF. 64 92 39 39

- Nybygg
- Tiltbygg
- Restaurering
- Tegning
- Prosjektering
- Totalentreprise

MESTERHUS

- det blir som avtalt

Malermester

Widar Lund AS

Tlf: 22 72 18 53 - 950 87 977